

Przedsięwzięcie
Ośrodka Teatralnego "Węgajty"
/okres 1990-1993/

Prace ludzkie

"I tak ja widzę przyszłą w Polsce sztukę,
Jako c h o r ą g i e w n a p r a c l u d z k i c h w i e ż y,
Nie jak zabawkę ani jak naukę ..." - pisał Cyprian Norwid. Próbując
dziś odczytać wyzwanie poety, myślimy o nie-napuszoności, nie-mistyce,
nie-próżności, myślimy o tym, co proste, użyteczne, przez to doniosłe.
Naszą propozycją jest działalność teatralna skupiona wokół istnieją-
cych f e n o m e n ó w n a t u r a l n y c h , takich jak:

szlak ryzykantów i kołędników /Bieszczady, część Beskidów/

suwalska "Alilujka"

misteria bożenarodzeniowe i wielkanocne

pasja różańcowa

kantyczki suwalskie i wileńskie

pieśni z niewyczerpanego cyklu weselnego /obszar kurpiowski/

pieśni cyklu pogrzebowego /obszar suwalski/

pieśni liturgiczne /w tym katolickie oraz innowiercze/

materia ludowych wątków a p o k r y f i c z n y c h /pieśni

wierszowane i moralitety/

sztuka śpiewaka-lirnika i sztuka śpiewaka-improvizatora /cykl

kołomyjek, obszar Pokucia i Huculszczyzny/

Realizacja w formie długich, ok. 3-miesięcznych s e z o n ó w uzgodnionych z kalendarzem tradycyjnym i kosmicznym. W przebieg sezonów wkomponowane będą około tygodniowe wyprawy.

Wychodzimy zatem od materiału archaiczno-dramaturgicznego i poprzez dzieła dramatu romantycznego i neoromantycznego /Wyspiański/ dojdziemy do nowoczesnej poezji dramatycznej.

Przestrzeń

Trzeba stanąć na ziemi, trzeba być tam, gdzie zamierzenie może się spełnić. Będzie to ziemia rozmaitych prowincji, "b l i ż s z e o j c z y z n y" jak nazywał je Stanisław Vincenz, tereny przygraniczne albo niedostępne, górskie.

Co to takiego bliższa ojczyzna? "Bez wątpienia jest tu coś takiego - pisał Vincenz - jak w dziele sztuki, że im większy i właściwie znaczący, im wyraźniejszy jego duchowy kształt, tym więcej wpływów przymuje i znosi bez szkody dla siebie." * Bliższa ojczyzna jest zawsze zrostem różnych wpływów, o tym wszyscy już wiemy, ponadto - co godne podkreślenia - posiada ona duchowy kształt.

Chodzi o to, by zaczynać od terenów, które już z zespołem odwiedzaliśmy, poznaliśmy, do których można wracać i od nich poczynając, rozszerzać obszar prac. To samo dotyczy domów - rodzin muzycznych, śpiewających oraz domów ludzi samotnych. Na Suwalszczyźnie, w Bieszczadach, Beskidach, na północy Olsztyńskiego, na Huculszczyźnie /Z.S.R.R./.

*"Dialog nocny", s. 182-183 /z:W stronę Dialogu, wyd. PIW/
przekł. Andrzeja Vincenza

Chodzi także o miejsca osobliwe pod względem ekologicznym, które mogą dobrze służyć jako tło dramaturgii na różnych etapach przedsięwzięcia.

Zespoły stażowe

Przewidujemy, że dużo ludzi weźmie udział w przedsięwzięciu w sposób praktyczny. Instruktorzy Ośrodka tworzyć będą zespoły s t a ż o w e do kolejnych cykli. Spodziewamy się, że przedsięwzięcie może mieć duży wpływ edukacyjny i inicjacyjny, zwłaszcza w środowiskach młodzieży.

Laboratorium rzemiosła aktorskiego

Chodzi o to, żeby nie było udawania. Nie pozwolić sobie na działanie niepełne, także na próbach. Gdyby spróbować inaczej znaleźć "ton", nie uciekając się do sztuczności ćwiczeń i treningów? Jak można by było wycofać się w sytuację elementarną, przejść rodzaj "experimentum crucis", działać bez ubezpieczenia, pod gołym niebem, na nierównym gruncie, mieć ze sobą tylko instrument. Stoję na gościńcu, będę przybyszem, gościem, "hostis", obcym bliźnim.

Pracujemy w sferze powiązań sztuki aktora z muzyką. Muzyka jest traktowana jako "via naturalis" metody aktorskiej, jako naturalne podłoże tworzenia słowa dramatycznego. W tym samym ujęciu podlegają opracowaniu inne aspekty rzemiosła, takie jak: fizyczność działań aktorskich, ośrodki energii, equilibrium, rezonatory oraz cały instrument głosu aktora, oddech, poczucie rytmu, barwy, harmonii i - jako element kardynalny - gest.

Warto przypomnieć tu, co o potrzebie muzyki w "Studio" pisał niegdyś Mieczysław Limanowski:

"Wszelkie prace i ćwiczenia pozostaną martwe, jeśli nie będą ciągle szły w parze z równoczesnym rozwijaniem się i kształceniem w muzyce sonorycznej - owej gałęzi sztuki, która jest najbardziej bezpośrednią i najbardziej hieratycznie dojrzałą.

Muzyka pozwala w sposób prosty i bezpośredni rozwijać w sobie zdolności k o m p o z y c y j n e, zatem znajdować drogę dla F o r m y przejawiania się czuć i emocji aktora. Poczucie harmonii może być rozwijane i kształcone, bez tego poczucia nie ma Sztuki. Tylko praca nad wsłuchiowaniem się w harmonie może dać żądany dziś - nowoczesny zespół. /.../

Muzyka musi być mediatorem, pośrednikiem, pomocą i przykładem. Stąd jej potrzeba i rola niczym nie zastąpiona. - Jej trzeba słuchać, jej trzeba się uczyć. Nauka musi być wspólna, cały zespół wraz z kicrownikiem muszą brać w niej udział. Od gregoriańskich harmonii, poprzez średniowieczne kontrapunkty, muszą się wszyscy zżyć z wielką muzyką XVIII i XIX wieku."

Aktywności lokalne

W obszarze gminy, okolicy sąsiedzkiej, spełniana będzie ciągle zasada familiarności Ośrodka, afirmacji kontaktów bezpośrednich. Jesteśmy czynni przy urządzaniu świetlicy, przy powstawaniu k a p e l i , dziecięcego zespołu muzycznego, organizowaniu ogniska muzycznego. Wzorem może być dzisiejsza Huculszczyzna:

* O duchu i zamierzeniach Polskiego Studio Sztuki Teatru im. A. Mickiewicza, w książce Zb. Osieńskiego pt. Mieczysław Limanowski: Juliusz Osterwa, listy, Warszawa 1987, s. 166-167

w każdej wsi szkoła muzyczna. Zamierzamy też rozbudować wątek kontaktów między społecznościami. W pomieszczeniach Ośrodka przyjmujemy gościnnie grupy teatralne, tak samo przyjmujemy małe społeczności szkolne /dotychczas szkoły z Warszawy i Szwecji/ oraz terapeutyczne /dotąd z Olsztyna i Warszawy/.

Z założenia zbieramy materiały dokumentalne z własnej pracy, znalezione, nadesłane etc. materiały wszelkiego typu zapisów. Stanowią one a r c h i w u m . Chodzi o to, żeby nie ograniczać się do tego, lecz podejmować pytania, wyłaniające się z doświadczenia teatru i szukać odpowiedzi. Najbardziej odpowiednią formą - rodzajem rozszerzania doświadczeń - jest s e m i n a r i u m . Od "semen" - ziarno, seminarium - szkółka leśna. W seminariach biorą udział specjaliści różnych dziedzin, dyscyplin, problemów, oraz praktycy.

Wacław Szwarczek.

